

Rada
Európskej únie

V Bruseli 10. marca 2023
(OR. en)

7315/23

COPS 126
POLMIL 52
ESPACE 11
EUMC 118
CONOP 19
CFSP/PESC 419
CSDP/PSDC 204
RELEX 330

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	JOIN(2023) 9 final
Predmet:	SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Stratégia Európskej únie v oblasti kozmického priestoru pre bezpečnosť a obranu

Delegáciám v prílohe zasielame dokument JOIN(2023) 9 final.

Príloha: JOIN(2023) 9 final

EURÓPSKA
KOMISIA

VYSOKÝ PREDSTAVITEĽ
ÚNIE PRE
ZAHRANIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 10. 3. 2023
JOIN(2023) 9 final

SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Stratégia Európskej únie v oblasti kozmického priestoru pre bezpečnosť a obranu

ÚVOD – VESMÍR AKO STRATEGICKÁ DOMÉNA

Európa je globálnou vesmírnou veľmocou. Európska únia (EÚ) vlastní a prevádzkuje vesmírne prostriedky na určovanie polohy, navigáciu a určovanie času (PNT – Galileo) a pozorovanie Zeme (EO – Copernicus) a vypustí tretiu zostavu v rámci Programu Únie pre bezpečnostnú konektivitu (IRIS²) na zaistenie bezpečnej komunikácie. Členské štáty vlastnia a prevádzkujú národné vesmírne prostriedky vrátane prostriedkov, ktoré slúžia na bezpečnostné a obranné účely. Satelitné stredisko EÚ (SatCen) poskytuje jedinečnú kapacitu na analýzu geopriestorových spravodajských informácií na podporu prijímania rozhodnutí a opatrení EÚ a jej členských štátov.

Vesmír má zásadný význam pre strategickú autonómiu EÚ a jej členských štátov. Fungovanie hospodárstiev, život občanov a vykonávanie verejných politík sa čoraz viac opierajú o služby a údaje súvisiace s vesmírom, čo zahŕňa aj oblasť bezpečnosti a obrany. Vesmír takisto prispieva k plneniu politického programu EÚ, dosahovaniu jej digitálnej a zelenej transformácie a zvyšovaniu jej odolnosti.

Zároveň sa však čoraz viac stáva oblasťou zápasu.

Niektoré vesmírne veľmoci majú spôsobilosti na zacielenie kritickej vesmírnej infraštruktúry. Niektoré z nich vyvinuli a otestovali protisatelitné spôsobilosti, ktoré dokážu narušiť alebo zničiť kozmické systémy a služby. Nedávno, v novembri 2021, Rusko otestovalo protisatelitnú zbraň na jednom z vlastných satelitov, pričom vzniklo veľké množstvo vesmírneho odpadu.

Čína sleduje svoju geopolitickú agendu prostredníctvom svojej rastúcej prítomnosti vo vesmíre a vyvíja rozsiahle vesmírne programy a protivesmírne spôsobilosti.

V geopolitickom kontexte rastúceho súperenia mocností a zintenzívňovania hrozieb pre EÚ a jej členské štáty vedúci predstavitelia EÚ v Strategickom kompase¹ identifikovali vesmír ako strategickú doménu a vyzvali na vypracovanie stratégie EÚ v oblasti kozmického priestoru pre bezpečnosť a obranu. V Stratégii EÚ pre bezpečnostnú úniu² sa vesmírna infraštruktúra uznáva za základné služby, ktoré musia byť primerane chránené pred súčasnými a očakávanými hrozbami a ktoré musia byť odolné.

EÚ a jej členské štáty budú naďalej presadzovať zachovanie bezpečného a zabezpečeného vesmírneho prostredia a mierové využívanie vesmíru na spravodlivom a vzájomne prijateľnom základe. EÚ uznáva vesmír ako globálne spoločné vlastníctvo. Je odhodlaná presadzovať

¹ [Strategický kompas pre bezpečnosť a obranu – za Európsku úniu, ktorá chráni svojich občanov, hodnoty a záujmy a prispieva k medzinárodnému mieru a bezpečnosti.](#)

² COM(2020) 605 final.

vzájomne posilňujúcu úlohu opatrení v oblasti transparentnosti a budovania dôvery znižovaním rizík nesprávneho chápania, nesprávneho odhadu a neúmyselnej eskalácie konfliktov.

Na obranu strategických záujmov EÚ a na odrádzanie od nepriateľských činností vo vesmíre a prostredníctvom vesmíru sú potrebné ďalšie opatrenia. EÚ bude popri súčasnom prioritizovaní medzinárodnej spolupráce a podporovaní zodpovedného správania vo vesmíre zároveň aj posilňovať svoje strategické postavenie a autonómiu v kozmickej doméne. Bude zvyšovať odolnosť kozmických systémov a služieb, reagovať na nepriateľské činnosti alebo hrozby a ďalej rozvíjať služby pre bezpečnosť a obranu založené na využívaní vesmíru.

1. PREHLAD VESMÍRNYCH HROZIEB

1.1. Vymedzenie kozmickej domény

Kozmická doména zahŕňa všetky prvky, ktoré majú význam pre fungovanie kozmických systémov a poskytovanie kozmických služieb v EÚ a členských štátoch, napríklad: vesmírne prostredie, rôzne príslušné obežné dráhy a vesmírne plavidlá a súvisiace informácie o systémoch, ku ktorým patria, pozemnú a vypúšťaciu infraštruktúru, rádiové prepojenia, používateľské terminály a kybernetickú oblasť. Patrí do nej aj súvisiaci priemyselný vesmírny sektor.

1.2. Protivesmírne aktivity a hrozby v kozmickej doméne

Na rozdiel od bezpečnostných rizík vyplývajúcich z technických incidentov, nehôd a prírodných nebezpečenstiev ide v prípade vesmírnych hrozieb o zámerné nepriateľské činnosti vykonávané prostredníctvom protivesmírnych spôsobilostí.

Účelom protivesmírnych aktivít je demonštrovať spôsobilosti, odrádzať konkurentov, zamedzovať im vo využívaní svojich kozmických systémov alebo získať informačnú výhodu. Sú nasmerované proti vesmírnym prostriedkom na obežnej dráhe, ich podpornej pozemnej infraštruktúre a dátovým prepojeniam medzi nimi.

Výsledkom protivesmírnych aktivít je zámerné narušenie, znehodnotenie, zničenie kozmických systémov, zavádzanie v súvislosti s nimi alebo zamedzenie v ich využívaní a preskúmanie, zmanipulovanie, sledovanie alebo zachytávanie zodpovedajúcich údajov, ako aj odopretie prístupu do kozmickej domény alebo slobody pohybu v kozmickej doméne. Tieto dôsledky protivesmírnych aktivít môžu byť zvrátané alebo nezvrátané.

Protivesmírne spôsobilosti môžu mať rôzne formy, napríklad môže ísť o kinetické opatrenia³ proti vesmírnym plavidlám alebo pozemnej infraštruktúre či o usmernenú

³ Môžu to byť protisatelitné zbrane ako strely odpaľované priamo zo zeme (protisatelitné zbrane s priamym výstupom) alebo zbrane aktivované z vesmírneho plavidla v čase, keď sa už nachádzajú na obežnej dráhe (koorbitálne protisatelitné zbrane), vrátane robotických ramien alebo projektilových objektov.

energiu⁴. Vesmírna infraštruktúra – na obežnej dráhe aj na zemi – je zároveň vzhľadom na svoje osobitné vlastnosti obzvlášť zraniteľná voči kybernetickým útokom. Protivesmírne aktivity nemusia zasahovať len do samotných kozmických systémov, ale aj do vesmírneho sektora ako celku vrátane príslušných dodávateľských reťazcov a rádiových frekvenčného spektra.

Viacero tretích krajín rozvíja a udržiava protivesmírne spôsobilosti a súvisiace doktríny. Keďže však väčšina vesmírnych technológií má dvojité použitie, pri rozpoznávaní vesmírnych hrozieb nestačí len izolovane pozorovať vesmírne objekty, technológie alebo vesmírne spôsobilosti, ale treba zohľadňovať aj správanie.

Posudzovanie vesmírnych hrozieb si vyžaduje komplexnú analýzu spôsobilostí a súvisiaceho správania na obežnej dráhe, na zemi a v kybernetickej doméne na základe dôkladného porozumenia protivesmírnym spôsobilostiam.

1.3. Na ceste k spoločnému chápaniu vesmírnych hrozieb

Jednotná kapacita na analýzu spravodajských informácií (SIAC) pod vedením vysokého predstaviteľa spolu s vojenskými a civilnými spravodajskými službami členských štátov zvýši svoje strategické chápanie vesmírnych hrozieb a protivesmírnych aktivít. Takéto strategické chápanie by malo takisto podporiť vesmírne programy EÚ, ako aj čerpať z informácií, ktoré získava Komisia z monitorovania zložiek Vesmírneho programu EÚ.

Ďalší postup

- Vysoký predstaviteľ s podporou jednotnej kapacity na analýzu spravodajských informácií každý rok vypracuje dôvernú analýzu panorámy vesmírnych hrozieb zahŕňajúcu vývoj protivesmírnych spôsobilostí. Čerpalo by sa aj z monitorovania zložiek Vesmírneho programu EÚ, ktoré vykonáva Komisia.

2. POSILNENIE ODOLNOSTI A OCHRANA KOZMICKÝCH SYSTÉMOV A SLUŽIEB V EÚ

Kozmické systémy a služby v EÚ poskytujú základné služby pre funkcie spoločnosti a hospodárske činnosti. Preto treba čoraz viac zvyšovať ich odolnosť a chrániť ich. EÚ vo svojich existujúcich právnych predpisoch o odolnosti kritických subjektov (smernica o odolnosti kritických subjektov⁵) a kybernetickej bezpečnosti (smernica NIS 2⁶), ktoré sa vzťahujú na pozemnú infraštruktúru členských štátov, okrem iného v najvzdialenejších regiónoch EÚ a súkromných prevádzkovateľov, ako aj na satelity používané na poskytovanie

⁴ Napríklad prostriedky elektronického boja, lasery a iné druhy usmernenej energie na oslepenie satelitov, poškodenie ich palubných elektronických systémov, rušenie či skresľovanie ich signálov alebo na preniknutie do ich komunikačných sietí.

⁵ Smernica (EÚ) 2022/2557 o odolnosti kritických subjektov.

⁶ Smernica (EÚ) 2022/2555 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne kybernetickej bezpečnosti v Únii, ktorou sa zrušuje smernica (EÚ) 2016/1148.

telekomunikačných služieb⁷, uznáva vesmír ako kriticky významný sektor. Úroveň odolnosti a ochrany národných vesmírnych prostriedkov sa však naprieč členskými štátmi líši.

2.1. Celounijný bezpečnostný rámec pre ochranu kozmických systémov, výmenu informácií a spoluprácu pri incidentoch týkajúcich sa vesmírnej bezpečnosti

Niektoré členské štáty zaviedli vnútroštátne pravidlá na reguláciu vesmírnych operácií vrátane bezpečnostných aspektov. Bez spoločného rámca môžu medzi týmito pravidlami existovať odlišnosti. Tieto rozdiely by mohli mať vplyv na konkurencieschopnosť vesmírneho priemyslu EÚ a bezpečnosť EÚ.

Komisia s cieľom zabezpečiť jednotný celounijný prístup a vychádzajúc zo spoločného oznámenia o prístupe EÚ k riadeniu vesmírnej prevádzky⁸ zvaží návrh právneho predpisu EÚ o vesmíre. Okrem ochrany záujmov národnej bezpečnosti by takýto legislatívny návrh mohol poskytnúť rámec na kolektívne zvýšenie úrovne odolnosti kozmických systémov a služieb v EÚ a na zabezpečenie koordinácie medzi členskými štátmi, okrem iného na vzdialených miestach, kde je umiestnená strategická pozemná infraštruktúra, ako napríklad v najvzdialenejších regiónoch EÚ.

Spoločne so smernicou NIS 2 a smernicou o odolnosti kritických subjektov by mohol poskytnúť komplexný a konzistentný rámec pre odolnosť kozmických systémov a služieb v EÚ. Komisia bude vychádzať z konzultácií so zainteresovanými stranami a posúdenia vplyvu možností, určitých kľúčových prvkov týchto existujúcich režimov a prípadne zo skúseností s ich uplatňovaním. Od členských štátov by sa napríklad mohlo vyžadovať, aby identifikovali základné⁹ kozmické systémy a služby. Mohlo by to zahŕňať určenie hlavných aktérov dodávateľského reťazca, vymedzenie a zavedenie spoločnej minimálnej úrovne odolnosti v prípade kritických kozmických služieb a vypracovanie koordinovaných vnútroštátnych plánov pripravenosti a odolnosti a núdzových protokolov. Iniciatíva by sa mohla rozšíriť aj na rozvoj stredísk na monitorovanie bezpečnosti, aby sa umožnilo systematické oznamovanie bezpečnostných incidentov.

Komisia by takisto mohla zvažiť zavedenie požiadaviek, ktorými sa zaistí, aby bola bezpečnosť vrátane kybernetickej bezpečnosti súčasťou návrhu všetkých kozmických systémov poskytujúcich základné služby. Mohla by navrhnúť systematickejšiu integráciu príslušných bezpečnostných noriem v počiatočnej fáze navrhovania týchto systémov.

⁷ Pozri odôvodnenie 5 smernice 2022/2557: „...Vesmírny sektor patrí do rozsahu pôsobnosti smernice (EÚ) 2022/2557, pokiaľ ide o poskytovanie určitých služieb, ktoré sú závislé od pozemnej infraštruktúry vlastnenej, riadenej a prevádzkovej členskými štátmi alebo súkromnými subjektmi; preto infraštruktúra, ktorú vlastní, riadi alebo prevádzkuje Únia ako súčasť svojho vesmírneho programu, alebo je vlastnená, riadená alebo prevádzkovaná v jej mene, nepatrí do rozsahu pôsobnosti tejto smernice.“

⁸ JOIN(2022) 4 final.

⁹ Základný znamená kľúčový pre fungovanie hospodárskych činností, bezpečnosti a ochrany v členských štátoch.

Komisia by okrem toho stimulovala výmenu informácií o hrozbách zameraných na vesmírne prostriedky alebo ich dodávateľský reťazec so zameraním na využiteľné informácie určené pre príslušné centrá bezpečnostných operácií (SOC). Agentúra EÚ pre vesmírny program (EUSPA) by na základe svojich skúseností s programom Galileo zaistila konzistentné monitorovanie bezpečnosti všetkých vesmírnych programov EÚ. Agentúra EUSPA bude v úzkej spolupráci s Komisiou, tímom reakcie na núdzové počítačové situácie v európskych inštitúciách, orgánoch a agentúrach (CERT-EU) a Agentúrou Európskej únie pre kybernetickú bezpečnosť (ENISA)¹⁰ zohrávať kľúčovú úlohu monitorovacieho a operačného centra pre vesmírnu bezpečnosť v EÚ. Na požiadanie môže pomáhať aj prevádzkovateľom základných kozmických systémov a služieb v členských štátoch.

Kozmické služby poskytujú verejní a súkromní prevádzkovatelia, pričom čoraz významnejšiu a dynamickú úlohu zohráva nový vesmírny sektor, tzv. New Space¹¹. Je nevyhnuté spoločne chápať, čo predstavuje základné kozmické služby, aby bolo možné vymieňať si relevantné bezpečnostné informácie, koordinovať činnosti a uľahčovať spoluprácu EÚ.

Komisia by takýto potenciálny legislatívny návrh doplnila zvyšovaním informovanosti a uľahčovaním výmeny najlepších postupov medzi komerčnými subjektmi, pokiaľ ide o opatrenia v oblasti odolnosti vrátane opatrení súvisiacich s kybernetickou bezpečnosťou. Takéto podporné opatrenia by boli obzvlášť dôležité pre MSP vrátane sektora New Space. V tejto súvislosti by Komisia s podporou EUSPA zvážila zriadenie strediska pre výmenu a analýzu informácií (ISAC), ktoré by spájalo komerčné subjekty a príslušné verejné subjekty, prípadne aj s účasťou Európskej vesmírnej agentúry (ESA).

Vykonávanie smernice NIS 2 a pripravovaného aktu o kybernetickej odolnosti¹², ako aj iných existujúcich rámcov kybernetickej bezpečnosti¹³ navyše podnieti zavádzanie požiadaviek na kybernetickú bezpečnosť v prípade kritických digitálnych produktov, ktoré sa používajú vo vesmíre. Osobitné kybernetickobebezpečnostné normy a postupy v kozmickej doméne by sa v relevantných prípadoch mohli považovať za súčasť právneho predpisu EÚ o vesmíre.

Napokon má pre ochranu bezpečnostných záujmov EÚ a jej členských štátov zásadný význam vyššia miera riadenia zo strany EÚ pri vypracúvaní noriem a jej lepšie zastúpenie

¹⁰ <https://www.enisa.europa.eu/>.

¹¹ Pojem New Space označuje vznikajúci súkromný vesmírny priemysel, ktorý je poháňaný radom technologických trendov a inovatívnych obchodných modelov a prináša znižovanie nákladov na kozmické systémy, kratšie životné cykly pri dodávke a väčšie riskovanie.

¹² Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o horizontálnych požiadavkách na kybernetickú bezpečnosť výrobkov s digitálnymi prvkami, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2019/1020, COM(2022) 454 final.

¹³ V súčasnosti to zahŕňa delegované nariadenie smernice o rádiových zariadeniach prijaté v októbri 2021 a uloženie povinností výrobcov bezdrôtových zariadení týkajúcich sa zvýšenia ich úrovne kybernetickej bezpečnosti, ochrany súkromia a ochrany pred podvodmi.

v medzinárodných normalizačných organizáciách. Bude sa podporovať súlad s normami Organizácie Severoatlantickej zmluvy (NATO).

2.2. Posilnenie technologickej suverenity vesmírneho sektora EÚ

S cieľom zvýšiť odolnosť vesmírnej infraštruktúry a zaistiť bezpečnosť dodávok¹⁴ EÚ posilní svoju technologicкую suverenitu znížením strategickú závislosti od tretích krajín a posilnením odolnosti kritických priemyselných hodnotových reťazcov.

Na dosiahnutie tohto cieľa sa plne využije program Horizont Európa a Európsky obranný fond (EDF)¹⁵. Komisia, Európska obranná agentúra (EDA) a agentúra ESA budú koordinovať a synchronizovať činnosti v oblasti kritických vesmírnych technológií, pričom budú vychádzať z opätovne aktivizovanej spoločnej pracovnej skupiny¹⁶. Na základe svojich odborných znalostí by k tejto práci mohla prispieť aj agentúra EUSPA. Z činností spoločnej osobitnej skupiny bude zároveň čerpať Monitorovacie stredisko EÚ pre kritické technológie¹⁷.

Na základe činností spoločnej osobitnej skupiny a Monitorovacieho strediska EÚ pre kritické technológie Komisia spolu s členskými štátmi a odvetvím posúdi potrebu vytvoriť nové priemyselné aliancie týkajúce sa technológií, ktoré sú relevantné pre vesmír a obranu, v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže EÚ. Ďalší nástroj, ktorý môžu odvetvie a členské štáty použiť na rozvoj vesmírnych technológií, ponúkajú dôležité projekty spoločného európskeho záujmu (IPCEI), a to v oblastiach, v ktorých sa rieši jasne identifikovaná a významná strategická závislosť, pri súčasnom zaistení dôležitých pozitívnych externých vplyvov nad rámec zúčastnených krajín a firiem.

Vesmírny program, Európsky obranný fond a program Horizont Európa, ako aj projekty a programy spolupráce členských štátov podporujú dosahovanie technologickej zrelosti v rámci spôsobilostí súvisiacich s odolnosťou. Rozvoj ďalších synergii pri programovaní a financovaní môže zabezpečiť kontinuitu vo vývoji technológií až po systémy. S cieľom posilniť ochranu a odolnosť kozmických systémov EÚ bude Komisia podporovať spoločné programovanie prostredníctvom posilnenej koordinácie medzi príslušnými programami EÚ.

Komisia by mala byť schopná využiť možnosť preprogramovať krátkodobé opatrenia na podporu kritických technológií v prípade veľkých kríz. Zabezpečí sa tým systematickejšie zohľadňovanie vesmíru v príslušných politikách a iniciatívach EÚ, ako sú kvantové technológie alebo umelá inteligencia, ale aj zaistením prístupu k surovinám,

¹⁴ Zahŕňa to prístup k surovinám, spracovaným a pokročilým materiálom.

¹⁵ Vrátane predchádzajúcich programov: Programu rozvoja európskeho obranného priemyslu (EDIDP) a prípravnej akcie pre výskum v oblasti obrany (PADR).

¹⁶ Spoločná pracovná skupina Komisie, agentúry ESA a agentúry EDA pre kritické vesmírne technológie v záujme európskej nezávislosti bola vytvorená v roku 2008.

¹⁷ COM(2021) 70 final.

pokročilým a spracovaným materiálom a k polovodičom, napríklad prostredníctvom európskeho aktu o kritických surovinách¹⁸ a aktu o čipoch¹⁹.

Komisia bude pokračovať v spolupráci s agentúrou ESA na vývoji vesmírnych technológií EÚ vrátane technológií súvisiacich s bezpečnosťou. Na posilnenie tejto úlohy je nevyhnutné, aby agentúra ESA zaviedla príslušné opatrenia a mechanizmy na zabezpečenie ochrany bezpečnostných záujmov EÚ a jej členských štátov. Úzka spolupráca zaistí komplementárnosť a synchronizáciu činností.

2.3. Riešenie rizík pre bezpečnosť vo vesmírnom sektore v EÚ

Zaistenie bezpečnosti EÚ závisí aj od ochrany jej dodávateľských reťazcov. Na tento účel sú už zavedené určité kontroly, t. j. kontrola vývozu položiek s dvojakým použitím a preverovanie priamych zahraničných investícií (PZI)²⁰. Komisia vykoná hodnotenie nariadenia o preverovaní PZI do októbra 2023²¹.

S cieľom lepšie posúdiť riziká spojené s transakciami PZI do vesmírneho sektora Komisia zabezpečí, aby mala prístup k informáciám o priamych a nepriamych poskytovateľoch tovaru a služieb pre vesmírne programy EÚ vrátane tých, ktoré riadi agentúra ESA. Takisto treba lepšie odhaľovať a zmierňovať riziká pre bezpečnosť a verejný poriadok v EÚ súvisiace najmä s novými a kritickými technológiami jej vesmírnej infraštruktúry. Mali by sa zväžiť aj hospodárske a finančné okolnosti, za ktorých môžu byť podniky v EÚ so strategickými technológiami zraniteľné voči zahraničným investíciám, ktoré predstavujú riziká pre bezpečnosť alebo verejný poriadok, ako aj pre bezpečnosť dodávok. Zníženie rizík spojených s určitými zahraničnými akvizíciami a zabezpečenie vnútornej konkurencieschopnosti sa dosiahne zmierňujúcim opatrením, ktorým je získavanie najkritickejších technológií a zložiek z viacerých zdrojov.

Ochrana bezpečnosti EÚ a jej strategických záujmov si okrem toho vyžaduje pravidlá verejného obstarávania, ktoré v plnej miere zaručujú bezpečnosť dodávok. Komisia zabezpečí, aby sa pravidlá hospodárskej súťaže EÚ a nástroje medzinárodného obchodu v plnej miere uplatňovali na riešenie nových výziev, ktorým čelí vesmírny sektor a sektor obrany EÚ, ako je riziko narúšajúcich zahraničných subvencií. Malo by to zahŕňať prešetrovanie určitých akvizícií spoločností EÚ aktívnych v týchto sektoroch, ktoré by mohli byť uľahčované nezákonnými subvenciami tretích krajín. Podľa potreby by sa na

¹⁸ [Európsky akt o kritických surovinách \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/eu-act/eu-act-2023-04-26-01_en.pdf).

¹⁹ [Európsky akt o čipoch \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/eu-act/eu-act-2023-04-26-01_en.pdf).

²⁰ Nariadenie (EÚ) 2019/452, ktorým sa ustanovuje rámec na preverovanie priamych zahraničných investícií do Únie.

²¹ Článok 15 nariadenia.

nápravu narušení spôsobených týmito zahraničnými subvenciami mohlo zväžiť uloženie zákazu akvizície alebo prijatie povinných záväzkov dotknutých spoločností.²²

2.4. Rozvoj spôsobilostí vrátane autonómneho prístupu EÚ do vesmíru s cieľom zvyšovať odolnosť

Existujú mnohé spôsobilosti, ktoré môžu zvýšiť odolnosť kozmických systémov a služieb, napríklad samoochranná infraštruktúra, všestranné a responzívne nosné rakety, služby získavania informácií o situácii vo vesmíre, údržba na obežnej dráhe a zabezpečený zvrchovaný cloud určený pre kozmické služby. Vďaka takýmto spôsobilostiam môžu byť vesmírne prostriedky silnejšie, lepšie chránené, mať dlhšiu životnosť alebo môžu byť rýchlo nahraditeľné.

Autonómny prístup EÚ do vesmíru je nevyhnutný pre odolnosť vesmírnej infraštruktúry v EÚ, a to aj na dopĺňanie zostáv, nahrádzanie jednotlivých satelitov alebo nasadzovanie budúcich zostáv.

Responzivnosť a všestrannosť v prístupe do vesmíru sú nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby boli splnené rastúce vojenské a obranné potreby. Okrem konsolidácie súčasných spôsobilostí na vypúšťanie treba stimulovať rozvoj vypúšťacích systémov v EÚ vrátane nosných mikroraket a opätovne použiteľných nosných rakiet, ako aj rozvoj agilného výrobného priemyslu. Komisia bude stimulovať vývoj štandardizovaných rozhraní (zahŕňajúcich bezpečnostné aspekty) medzi satelitmi a responzívnymi vypúšťacími systémami s cieľom zabezpečiť budúcu interoperabilitu satelitov a prístup k vesmírnym riešeniam a bude podporovať vývoj inovačných riešení v oblasti orbitálnej dopravy. Mali by sa v plnej miere využívať najvzdialenejšie regióny EÚ, ktoré spadajú do sféry záujmu v súvislosti s autonómnym prístupom do vesmíru.

Ďalší postup

- Komisia v záujme zvýšenia úrovne bezpečnosti a odolnosti vesmírnych operácií a služieb v EÚ, ako aj ich ochrany a udržateľnosti zväží návrh právneho predpisu EÚ o vesmíre. Bude podnecovať rozvoj opatrení v oblasti odolnosti v EÚ, podporovať výmenu informácií o incidentoch, ako aj cezhraničnú koordináciu a spoluprácu.
- Do konca roka 2023 Komisia s podporou agentúry EUSPA zriadi stredisko pre výmenu a analýzu informácií (vesmírne stredisko ISAC EÚ) s cieľom posilniť odolnosť spôsobilostí (dodávateľského a odberateľského) vesmírneho sektora EÚ vrátane sektora New Space.
- Do polovice roka 2024 Komisia v úzkej spolupráci s agentúrou EDA pod vedením

²²

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o zahraničných subvenciách narúšajúcich vnútorný trh.

vysokého predstaviteľa a s agentúrou ESA navrhne realizačný plán na zníženie strategických závislostí od technológií, ktoré sú kritické pre prebiehajúce a budúce vesmírne projekty v EÚ a vesmírne programy EÚ.

- Komisia vypracuje spoločné programovanie medzi Európskym obranným fondom, Vesmírnym programom EÚ a programom Horizont Európa s cieľom urýchliť rozvoj spôsobilostí, ktoré sú dôležité z hľadiska odolnosti kozmických systémov.
- Komisia bude v budúcnosti systematicky zohľadňovať vesmírne a obranné potreby vrátane posúdenia potreby vytvoriť priemyselné aliancie.
- Komisia zabezpečí, aby sa širšie iniciatívy EÚ vrátane aktu o čipoch a aktu o kritických surovinách uplatňovali spôsobom, ktorý posilňuje bezpečnosť dodávok a odolnosť kozmických systémov a služieb.
- Komisia prijme opatrenia na stimulovanie reakcieschopnosti a všestranosti pri prístupe EÚ do vesmíru posilnením nových vypúšťacích systémov EÚ, navrhnutím prípravných krokov na zabezpečenie dlhodobého autonómneho prístupu EÚ do vesmíru a riešením najmä bezpečnostných a obranných potrieb spoločne s členskými štátmi.

3. REAKCIA NA VESMÍRNE HROZBY

Vzhľadom na rastúce vesmírne hrozby a protivesmírne aktivity treba zvýšiť spôsobilosť na odhaľovanie, charakterizovanie a prisudzovanie hrozieb v kozmickej doméne a včasným, primeraným a koherentným spôsobom na ne reagovať na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ.

3.1. Odhaľovanie a charakterizovanie vesmírnych hrozieb

Pri každej reakcii EÚ na vesmírnu hrozbu je nutné, aby EÚ aj jej členské štáty mali prístup k včasným, presným a využiteľným informáciám slúžiacim ako základ ich rozhodovacieho procesu.

Okrem potreby pravidelne aktualizovať panorámu vesmírnych hrozieb je nevyhnutné zhromažďovať a analyzovať takmer v reálnom čase bezpečnostné incidenty, ktoré ovplyvňujú kozmické systémy a ktoré by mohli poukazovať na vesmírnu hrozbu. Na doplnenie bezpečnostných informácií získavaných pomocou monitorovania Vesmírneho programu EÚ by sa prostredníctvom právneho predpisu EÚ o vesmíre mohla zriadiť sieť na výmenu informácií, ktorá by prostredníctvom agentúry EUSPA poskytovala prvú úroveň analýzy týchto slabých náznakov a podávania správ o nich.

EÚ a jej členské štáty musia takisto rozvinúť spoločné chápanie celkovej situácie na obežnej dráhe s cieľom riešiť nezodpovedné alebo nepriateľské správanie vo vesmíre.

Získavanie informácií o kozmickej doméne (*Space Domain Awareness*, SDA) zahŕňa odhaľovanie, identifikáciu a charakterizovanie vesmírnych objektov záujmu v takmer reálnom čase, opis a pochopenie ich správania²³ a prepojenie týchto informácií s podkladovými doktrínami a súvisiacimi kozmickými systémami. Získavanie informácií o kozmickej doméne generuje *prehľady rozpoznaných vesmírnych objektov* vesmírnych síl v reálnom čase, pričom vychádza zo spravodajských informácií o vesmírnych manévroch a zámeroch.

Získavanie informácií o kozmickej doméne je kľúčovým prvkom pri prisudzovaní vesmírnych hrozieb na obežnej dráhe a spustení prípadnej reakcie EÚ. Členské štáty, ktoré vlastnia a vyvíjajú príslušné spôsobilosti, by mali EÚ poskytovať nevyhnutné služby získavania informácií o kozmickej doméne s cieľom zaistiť jej strategickú autonómiu v tejto doméne.

3.2. Prisudzovanie nepriateľského správania v kozmickej doméne a reagovanie naň

Prisúdenie vesmírnej hrozby tretej krajine a prijatie rozhodnutia o možnej reakcii predstavujú vysoko politické rozhodnutie.

V rozhodnutí Rady o bezpečnosti systémov a služieb, ktoré sa zavádzajú, prevádzkujú a používajú v rámci vesmírneho programu²⁴, sa stanovujú prevádzkové ustanovenia umožňujúce EÚ²⁵ prisudzovať hrozby pre systémy a služby Vesmírneho programu EÚ alebo hrozby prostredníctvom týchto systémov a služieb a reagovať na ne, pokiaľ by takéto hrozby ovplyvňovali bezpečnosť EÚ a/alebo jej členských štátov. V rozhodnutí sa predpokladá možnosť vysokého predstaviteľa prijať naliehavé predbežné opatrenie. Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) prevádzkuje architektúru reakcie na vesmírne hrozby, o ktorú sa opiera vykonávanie rozhodnutia.

Vzhľadom na rastúce hrozby by vysoký predstaviteľ navrhol zmeniť rozhodnutie Rady tak, aby sa stalo základným kameňom reakcie EÚ v kozmickej doméne.

Rozsah pôsobnosti rozhodnutia by sa mal rozšíriť, aby zahŕňal hrozby v kozmickej doméne, ktoré môžu mať vplyv na bezpečnosť EÚ. Architektúra reakcie na vesmírne hrozby by sa mohla stať subjektom, ktorý na úrovni EÚ prijíma incidenty týkajúce sa vesmírnej bezpečnosti prostredníctvom strediska vesmírneho programu na monitorovanie bezpečnosti a služieb získavania informácií o kozmickej doméne. Spolupracovala by

²³ Vrátane manévrov a operácií súvisiacich s misijnými zariadeniami.

²⁴ Rozhodnutie Rady (SZBP) 2021/698 z 30. apríla 2021 o bezpečnosti systémov a služieb, ktoré sa zavádzajú, prevádzkujú a používajú v rámci Vesmírneho programu Únie a ktoré môžu ovplyvniť bezpečnosť Únie, a o zrušení rozhodnutia 2014/496/SZBP.

²⁵ Na základe jednohlasného rozhodnutia Rady na návrh vysokého predstaviteľa.

s jednotnou kapacitou na analýzu spravodajských informácií s cieľom podložiť prisudzovanie vesmírnych hrozieb a primeranú reakciu.

Zmenené rozhodnutie Rady by ako doplnok k súboru nástrojov kybernetickej diplomacie a súboru nástrojov EÚ na boj proti hybridným hrozbám takisto uľahčovalo mobilizáciu špecializovaného súboru nástrojov. Ako súčasť reakcie by príslušné nástroje EÚ mohli zahŕňať:

- na technickej úrovni použitie osobitných operačných režimov reakcie vyvinutých ako súčasť bezpečnostnej štruktúry kozmických systémov,
- na diplomatickej úrovni diskusie na viacstranných fórach, nadväzovanie kontaktov prostredníctvom vhodných kanálov a vyhlásenia EÚ a členských štátov s cieľom predchádzať nezodpovednému správaniu v kozmickej doméne a reagovať naň,
- na hospodárskej úrovni nástroje vrátane sankcií²⁶.

Vojenský štáb EÚ by takisto vypracoval vojenský príspevok k reakcii EÚ v kozmickej doméne.

Vytvorenie horizontálnej skupiny v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) by umožnilo rýchlu mobilizáciu príslušných odborných znalostí v prípade vzniku vesmírnej hrozby. Skupina by pomáhala Rade pri jej reakcii na vesmírne hrozby vrátane ich prisudzovania.

Každý členský štát môže uplatniť doložku o vzájomnej pomoci zakotvenú v zmluvách EÚ (článok 42 ods. 7 Zmluvy o Európskej únii), ak by vesmírna hrozba alebo incident prerástli do ozbrojeného útoku na jeho území.

3.3. Vesmírne cvičenia v záujme pripravenosti a interoperability

Vysoký predstaviteľ spolu s Komisiou a členskými štátmi zavedú pravidelné cvičenia v kozmickej doméne alebo cvičenia zahŕňajúce zložku kozmickej domény s cieľom:

- testovať, rozvíjať a validovať reakciu EÚ na vesmírne hrozby,
- testovať a skúmať konkrétne mechanizmy solidarity v prípade útokov z vesmíru alebo hrozieb pre kozmické systémy a
- rozvíjať synergie s partnermi a so spojencami v oblasti vesmírnej bezpečnosti a obrany.

Ďalší postup

- Vysoký predstaviteľ a Komisia spolu s členskými štátmi, ktoré disponujú spôsobilosťami na získavanie informácií o kozmickej doméne, preskúmajú spôsoby využitia získavania informácií o kozmickej doméne ako podpory pre reakciu EÚ.
- Vysoký predstaviteľ navrhne zmenu rozhodnutia Rady (SZBP) 2021/698 tak, aby bolo možné reagovať na všetky hrozby v kozmickej doméne, ktoré môžu ovplyvniť

²⁶

Komisia môže navrhnúť doplnujúce hospodárske opatrenia, ktoré patria do jej právomoci, napríklad požiadavky na kontrolu vývozu.

bezpečnosť EÚ a jej členských štátov, a to s cieľom zaistiť možnosť rýchlej mobilizácie všetkých dostupných nástrojov EÚ, čím sa zlepši jej architektúra reakcie na vesmírne hrozby.

- Vysoký predstaviteľ, Komisia a členské štáty sa budú zúčastňovať na príslušných vesmírnych cvičeniach s využitím mechanizmov solidarity, rozvíjať tieto cvičenia a viesť ich.

4. ZLEPŠENIE VYUŽÍVANIA VESMÍRU NA ÚČELY BEZPEČNOSTI A OBRANY

Kozmické systémy a služby zohrávajú čoraz väčšiu úlohu pri podpore obrany a bezpečnosti. Služby dvojakého použitia, ktoré poskytujú vesmírne programy EÚ a komerčné subjekty vrátane sektora New Space, sa budú ďalej rozvíjať s cieľom zvýšiť strategickú autonómiu EÚ a jej členských štátov.

4.1. Kozmické systémy a služby EÚ podporujúce bezpečnosť a obranu

Systematickejšie vzájomné obohacovanie medzi iniciatívami EÚ v oblasti vesmíru, obrany a bezpečnosti by uľahčilo rozvoj kozmických prvkov EÚ s dvojakým použitím pri súčasnom zohľadnení obranných a bezpečnostných potrieb v rámci všeobecného prístupu založeného na spôsobilostiach²⁷.

Hlavné kozmické iniciatívy EÚ môžu podporovať bezpečnostné a obranné spôsobilosti. Preto treba preskúmať, do akej miery môžu poskytovať bezpečné a spoľahlivé služby.

Pri rešpektovaní civilnej povahy vesmírnych programov EÚ sa stanovia osobitné a prispôsobené pravidlá poskytovania služieb, aplikácií a údajov citlivých z hľadiska bezpečnosti s cieľom zaistiť pre bezpečnostných a obranných používateľov primeranú úroveň dôvery (napríklad prioritné práva a kontrola prístupu – a to aj v kontexte vojenských operácií, anonymizácie žiadostí, obmedzenia politiky šírenia).

Komisia začlení požiadavky vojenských a bezpečnostných používateľov do návrhu príslušných nových kozmických systémov EÚ a do modernizácie príslušných existujúcich systémov. Bude sa opierať o podporu príslušných agentúr EÚ, konkrétne agentúr EDA a EUSPA. Agentúra EDA bude naďalej zohrávať kľúčovú úlohu pri identifikovaní vojenských požiadaviek²⁸, vymedzovaní spôsobilostných priorít a podporovaní spolupráce medzi členskými štátmi, a to aj prostredníctvom Fóra pre obranu vo vesmíre. Agentúra EUSPA bude podporovať identifikáciu potrieb súvisiacich s bezpečnosťou, akreditáciu a využívanie systémov a služieb s dvojakým použitím.

²⁷ V súlade s akčným plánom pre synergie medzi civilným, obranným a vesmírnym priemyslom.
²⁸ Agentúra EDA prispela k vymedzeniu vojenských používateľských požiadaviek, pokiaľ ide o zložky Vesmírneho programu EÚ týkajúce sa vládnej satelitnej komunikácie a získavania informácií o situácii vo vesmíre.

Vojenský štáb EÚ bude okrem toho pokračovať v koncepčnom vývoji, ktorý je potrebný na vojenskej úrovni v záujme využívania vesmíru v rámci operačných záväzkov EÚ.

Pri príprave budúceho vývoja vesmírnych programov EÚ bude Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi zohľadňovať dlhodobé požiadavky obranných a bezpečnostných používateľov (v horizonte roku 2035). Zváži systémovú interoperabilitu a možnosti pridruženého využitia misijných zariadení na účely obrany, ako aj bezpečnosti v rámci existujúcich alebo budúcich kozmických systémov.

S týmto zámerom sa prostredníctvom Európskeho obranného fondu podporia synergie, aby sa prostredníctvom výskumu a vývoja v oblasti obrany mohlo urýchliť zavádzanie misijných zariadení umožňujúcich služby týkajúce sa obrany. Okrem toho sa budú dôsledne prevádzkovať a využívať rôzne vládne služby dostupné v rámci vesmírnych programov EÚ.

4.1.1. Určovanie polohy, navigácia a určovanie času (PNT)

Odolné služby určovania polohy, navigácie a určovania času, akou je verejná regulovaná služba Galileo, sú rozhodujúcimi faktormi pre vojenské operácie. Vďaka neustálemu vývoju verejnej regulovanej služby a komplementárnym misijným zariadeniam na obežnej dráhe bude tento systém robustnejší. Spôsobilosti dohľadu, ktoré vychádzajú z projektov PESCO, ako je napríklad Systém EÚ pre rádiovú navigáciu (EURAS) alebo budúca obranná navigačná vojna (NAVWAR), umožnia vytvoriť si konsolidovaný situačný prehľad a riešiť situácie, keď dôjde k narušeniu prístupu k verejnej regulovanej službe. V tejto súvislosti Európsky obranný fond podporuje činnosti súvisiace s neobmedzeným a neprerušovaným prístupom k verejne regulovanej službe na celom svete s cieľom posilniť bezpečnostnú a obrannú zložku spôsobilostí EÚ v oblasti určovania polohy, navigácie a určovania času.

4.1.2. Pozorovanie Zeme

Pozorovanie Zeme z vesmíru podporuje autonómne posudzovanie a rozhodovanie. Ide o kľúčový prvok z hľadiska bezpečnosti a obrany. V prípade ukrajinských ozbrojených síl sa preukázalo ako zásadný faktor pri úsilí odolávať ruským útokom.

SatCen poskytuje jedinečnú kapacitu na analýzu geopriestorových spravodajských informácií na podporu prijímania rozhodnutí na vysokej úrovni a opatrení EÚ a jej členských štátov a takisto podporuje politiky EÚ.

Program Copernicus síce poskytuje bezpečnostné služby, nebol však osobitne navrhnutý tak, aby spĺňal požiadavky v oblasti obrany.

Preto by vládna služba EÚ na pozorovanie Zeme bola ako súčasť rozvoja služieb programu Copernicus, a ako už bolo prezentované členským štátom, prínosná tým, že by poskytovala plne spoľahlivé, vysoko odolné a nepretržite dostupné služby získavania informácií o situácii. S cieľom poskytnúť pridanú hodnotu by dopĺňala vnútroštátnu,

komerčnú a európsku infraštruktúru satelitných snímok, napríklad prostredníctvom nových snímačov, vysokej frekvencie snímania cieľového miesta a pokročilých techník spracovania²⁹. Komisia bude tento vývoj služieb programu Copernicus postupne implementovať, počnúc pilotným projektom v súčasnom vesmírnom programe.

Rozvoj takýchto služieb posilní komplementárnosť strediska SatCen a agentúry EUSPA. Na základe svojich odborných znalostí bude agentúra EUSPA pod dohľadom Komisie zohrávať kľúčovú úlohu pri bezpečnostnej akreditácii, monitorovaní bezpečnosti a plnení zmlúv týkajúcich sa kozmického segmentu budúceho systému. Stredisko SatCen bude zohrávať kľúčovú úlohu pri prispievaní k identifikácii potrieb používateľov v oblasti geopriestorového spravodajstva a sprístupňovaní citlivých výrobkov a služieb.

4.1.3. Bezpečná komunikácia

Neprerušovaný celosvetový prístup k bezpečnej a vysoko odolnej komunikácii môže podporiť obranné a bezpečnostné misie a operácie. Popri existencii regionálnych prostriedkov členských štátov slúžiacich na vládnu satelitnú komunikáciu bude program IRIS² poskytovať služby s pridanou hodnotou, napríklad anonymitu používania, malé oneskorenie a flexibilitu. Členské štáty budú mať účinnú kontrolu prostredníctvom mechanizmov, ktoré sú rovnocenné s mechanizmami používanými vo verejnej regulovanej službe Galileo.

Služby programu IRIS² budú zahŕňať vysielanie vesmírnych údajov, ktoré dokáže trvalo a bezpečne prepojiť vesmírne spôsobilosti členských štátov (vrátane oblasti obrany). Tieto služby môžu využívať národné alebo nadnárodné obranné spôsobilosti nachádzajúce sa vo vesmíre, napríklad systémy pozorovania Zeme, s cieľom zvýšiť ich prevádzkovú účinnosť. Komisia bude v plnej miere využívať nadchádzajúce zostavy na nízkej obežnej dráhe (LEO) na účely nových spôsobilostí vrátane rozšírených služieb, ktoré môžu byť užitočné na vojenské účely tým, že budú ponúkať pridružené využitie misijných zariadení. Komisia ďalej preskúma, do akej miery môže program IRIS² podporiť vytvorenie kritického komunikačného systému EÚ³⁰.

Európsky obranný fond podporuje rozvoj technologických stavebných prvkov pre odolné vesmírne komunikácie³¹, ktoré možno implementovať prostredníctvom programu IRIS², a ich využívanie obrannými koncovými používateľmi prostredníctvom opatrení zameraných

²⁹ Bude ťažiť z činností Európskeho obranného fondu v oblasti výskumu a vývoja vrátane pokročilých technológií misijných zariadení a techník spracovania údajov a v budúcnosti ju doplnia vysoko reaktívne malé satelity na kozmickú spravodajskú činnosť, sledovanie a prieskum. Zvážia sa synergie s projektmi PESCO, ako je Spoločné centrum na výmenu snímok z vládnych zdrojov (CoHGI).

³⁰ Pozemný širokopásmový systém určený na prepojenie komunikačných systémov budúcej generácie členských štátov určených pre organizácie civilnej ochrany a bezpečnosti, ktorý im umožní pôsobiť naprieč EÚ a krajinami schengenského priestoru. Na základe projektov Horizont 2020 BroadMap a BroadWay, ako aj prípravného projektu BroadNet Fondu pre vnútornú bezpečnosť.

³¹ EDF-2021-SPACE-D-EPW.

na segment používateľov (napr. zavedenie noriem týkajúcich sa rozhraní na uľahčenie ich integrácie do pozemných, námorných a vzdušných dopravných prostriedkov³²).

4.1.4. Získavanie informácií o kozmickej doméne a dohľad nad kozmickým priestorom a sledovanie tohto priestoru

Existujú rozsiahle synergie medzi získavaním informácií o kozmickej doméne (SDA) a už existujúcim systémom dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru (*Space Surveillance and Tracking*, SST) v EÚ umožňujúce odhaľovanie vesmírnych objektov pomocou špecializovaných snímačov.

V záujme zvýšenia presnosti pokročilých manévrov na predchádzanie kolíziám a analýzy fragmentácie a opätovného vstupu treba zvýšiť výkonnosť dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru. Členské štáty, ktoré rozvíjajú získavanie informácií o kozmickej doméne a zároveň sú partnermi v rámci dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru, budú preto čerpať výhody vyplývajúce z výkonnejších prostriedkov dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru vrátane obranných prostriedkov pri odhaľovaní a sledovaní menších a agilnejších kozmických lodí prostredníctvom zložky Vesmírneho programu EÚ týkajúcej sa dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru. Na podporu získavania informácií o kozmickej doméne budú potrebné ďalšie snímače a analytické spôsobilosti na obranu a spravodajstvo.

Rozpočet EÚ by mohol podporiť členské štáty pri vývoji snímačov a spôsobilostí na získavanie informácií o kozmickej doméne za predpokladu:

- zabezpečenia komplementárnosti s existujúcim mechanizmom na podporu dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru a
- dostupnosti potrebného toku informácií a služieb získavania informácií o kozmickej doméne na podporu reakcie EÚ na vesmírne hrozby, ako aj na ochranu satelitov EÚ.

Partneri v rámci dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru, ktorí využívajú podporu získavania informácií o kozmickej doméne, by zase pomohli skvalitniť dohľad nad kozmickým priestorom a sledovanie tohto priestoru zlepšením identifikácie kozmických lodí, čím by prispeli k autonómnemu katalógu vesmírnych objektov EÚ, ktorý patrí medzi ciele Vesmírneho programu EÚ.

4.2. Podpora inovácií a konkurencieschopnosti

Popri veľkých priemyselných aktéroch zohráva New Space čoraz väčšiu úlohu pri poskytovaní služieb, a to aj v oblasti bezpečnosti a obrany. Môže prinášať nové nápady, riešenia, prelomové technológie a efektívne priemyselné procesy, ktoré takisto môžu podporiť bezpečnosť a obranu. Členské štáty sa v otázke doplnku k vnútroštátnym

³²

EDIDP –DA- ESSOR.

prostriedkom, testovania nových spôsobilostí alebo rozvoja verejných aktív čoraz viac opierajú o komerčné služby.

Na posilnenie odolnosti a spôsobilostí EÚ je nevyhnutný konkurencieschopný priemysel. Komisia bude stimulovať rozširovanie sektora New Space v EÚ s podporou programu CASSINI³³. Bude to zahŕňať systematickejší rozvoj zmlúv s najväčšími klientmi, ďalšiu mobilizáciu grantov, úverov a kapitálu s podporou Európskej rady pre inovácie, Európskej investičnej banky, Európskeho investičného fondu, synergie s programom EÚ pre inovácie v oblasti obrany a každoročné organizovanie vesmírnych/obranných hackatónov a výziev.

Komisia bude stimulovať intenzívnejšiu spoluprácu v oblastiach výskumu a vývoja medzi startupmi pôsobiacimi vo vesmírnom, v bezpečnostnom a obrannom priemysle. Technológie vyvinuté s podporou programu Horizont Európa, napríklad súvisiace s vývojom kvantovej vesmírnej gravimetrie, so službami na obežnej dráhe alebo s prístupom do vesmíru, by sa mohli ďalej rozvíjať na obranné účely. Komisia rozšíri svoj program validácie na obežnej dráhe/demonštrácie na obežnej dráhe tak, aby zahŕňal vesmírne technológie s významom pre bezpečnostných a obranných používateľov. Skupina agentúry EDA pre spôsobilosti a technológie vo vesmíre bude takisto podporovať spoluprácu medzi členskými štátmi a ich priemyselnými odvetviami v oblasti kozmického výskumu.

4.3. Rozvoj zručností, vzdelávania a odbornej prípravy

EÚ aj jej členské štáty čelia nedostatku odborných znalostí v oblasti vesmírnej bezpečnosti a obrany. Komisia a vysoký predstaviteľ zmobilizujú existujúce nástroje na podporu získavania zručností, zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie.

S cieľom uspokojiť dopyt členských štátov bude agentúra EDA mapovať všetky vzdelávacie činnosti a činnosti odbornej prípravy EÚ a členských štátov týkajúce sa vesmírnej bezpečnosti a obrany s cieľom rozvíjať zručnosti relevantné pre tvorbu politik, ako aj na technickej úrovni. V úzkej koordinácii s Európskou akadémiou bezpečnosti a obrany (EABO) bude podporovať výmenu najlepších postupov a vymedzovať učebné plány.

Komisia bude s cieľom uspokojiť dopyt priemyslu prispievať k zvyšovaniu úrovne zručností a rekvalifikácii vo vesmírnom priemysle so zameraním najmä na vesmír z pohľadu bezpečnosti a obrany, ako aj na zvýšenie účasti žien³⁴. Bude podporovať konkrétne iniciatívy organizované na úrovni EÚ, vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Bude vychádzať z existujúceho rozsiahleho partnerstva zameraného na zručnosti v oblasti letectva a obrany

³³ CASSINI je iniciatíva Európskej komisie na podporu podnikateľov, startupov a MSP vo vesmírnom priemysle. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-policy/space-entrepreneurship-initiative-cassini_en.

³⁴ Oznámenie Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025. COM(2020) 152 final.

v rámci Paktu o zručnostiach³⁵. Zároveň spolupracuje so zainteresovanými stranami na rozvoji nového rozsiahleho partnerstva s cieľom ďalej posilňovať činnosti zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie študentov a odborníkov nevyhnutných pre odberateľský sektor, a to aj v záujme pokrytia mimoriadnych potrieb kvalifikovaných pracovníkov. S podporou agentúry EUSPA bude Komisia rozvíjať vesmírnu akadémiu EÚ s cieľom vytvoriť programy vesmírneho rozvoja súvisiace s bezpečnosťou.

Ďalší postup

V záujme lepšieho využívania kozmických systémov a služieb na obranné účely:

- Do konca roka 2024 Komisia v úzkej spolupráci s vysokým predstaviteľom navrhne pilotný projekt na poskytovanie počiatočných služieb získavania informácií o kozmickej doméne na podporu reakcie EÚ a na preskúmanie synergii s čiastkovou zložkou vesmírneho programu týkajúcou sa dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru so zreteľom na budúci vývoj.
- Pri vypracúvaní budúcich vesmírnych programov EÚ Komisia s podporou agentúry EDA zohľadní dlhodobé vojenské požiadavky (v horizonte roku 2035) na vesmírne obranné služby.
- Komisia pri vymedzovaní portfólia služieb programu IRIS² zohľadní vojenské potreby a požiadavky.
- Komisia bude s cieľom podložiť autonómne rozhodovanie a opatrenia EÚ a jej členských štátov pracovať na postupnom zriaďovaní novej vládnej služby programu Copernicus, počnúc pilotným projektom. Bude vychádzať z doplňujúcej úlohy strediska SatCen a agentúry EUSPA.
- Komisia bude stimulovať spoluprácu pri vývoji prelomových služieb pre bezpečnosť a obranu medzi startupmi pôsobiacimi vo vesmírnom, v bezpečnostnom a obrannom priemysle.
- Vysoký predstaviteľ a Komisia by do konca roka 2024 mali s podporou agentúr EDA, EUSPA a akadémie EABO zlepšiť zručnosti verejnej správy a priemyslu s cieľom ďalej rozvíjať kozmické služby pre bezpečnosť a obranu, a to aj prostredníctvom: mapovania činností odbornej prípravy v oblasti vesmírnej bezpečnosti a obrany a získavania zručností v odberateľskom vesmírnom sektore, a to aj prostredníctvom vytvorenia nového rozsiahleho partnerstva.

³⁵

<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23220&langId=en>.

5. NADVÄZOVANIE PARTNERSTIEV PRE ZODPOVEDNÉ SPRÁVANIE VO VESMÍRE

Vytvorenie silných vonkajších partnerstiev je nevyhnutné na podporu spoločnej vízie mierového a zodpovedného správania vo vesmíre, reagovanie na vesmírne hrozby a podporu využívania kozmických služieb pre bezpečnosť a obranu.

5.1. Podpora noriem, pravidiel a zásad zodpovedného správania vo vesmíre

V záujme zaistenia dlhodobého využívania vesmírneho prostredia na mierové účely je nevyhnutné zabrániť pretekcom v zbrojení vo vesmíre a predísť tomu, aby sa vesmír stal oblasťou konfliktu.

Základným kameňom globálneho riadenia vesmíru je Zmluva o kozmickom priestore z roku 1967 a zásady vypracované v rámci Organizácie Spojených národov (OSN) spolu s príslušnými rezolúciami prijatými Valným zhromaždením OSN.

Ako doplnenie by bol účinným nástrojom právne nezáväzný dokument o transparentnosti a budovaní dôvery³⁶. Dodatočné opatrenia by mali dopĺňať príslušné tradičné nástroje odzbrojovania a kontroly zbrojenia s cieľom riešiť nezodpovedné správanie, ktoré môže viesť k eskalácii, a to aj v dôsledku nedorozumenia, nesprávneho výkladu alebo nesprávneho odhadu. V tejto súvislosti je pragmatickým, konkrétnym a merateľným krokom vpred záväzok Spojených štátov (USA) nevykonávať testy ničivých protisatelitných striel s priamym výstupom, ku ktorému sa pripojilo Nemecko a Francúzsko. EÚ a všetky jej členské štáty podporili príslušnú rezolúciu³⁷ schválenú na 77. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN v októbri 2022.

5.2. Spolupráca s Organizáciou Spojených národov v oblasti vesmíru a bezpečnosti

EÚ bude v plnej miere čerpať zo svojho postavenia stáleho pozorovateľa v Organizácii Spojených národov (OSN), aby sa mohla po boku svojich členských štátov zapájať do diskusií o vesmíre. EÚ bude pokračovať v účasti a aktívnom podieľaní sa na práci:

- Výboru OSN pre mierové využívanie vesmíru (COPUOS) a jeho podriadených orgánov a Výboru pre osobitné politické záležitosti a otázku dekolonizácie (Štvrtý výbor) Valného zhromaždenia OSN v otázkach týkajúcich sa vesmírnej ochrany a
- Konferencie o odzbrojení a Výboru pre odzbrojenie a medzinárodnú bezpečnosť (Prvý výbor) Valného zhromaždenia OSN v otázkach týkajúcich sa vesmírnej ochrany a bezpečnosti.

³⁶ Napríklad Haagsky kódex správania proti šíreniu balistických rakiet (HCoC).

³⁷ *Destructive direct-ascent anti-satellite missile testing* (Testovanie ničivých protisatelitných striel s priamym výstupom) (dokument A/C.1/77/L.62).

EÚ a jej členské štáty podporujú³⁸ otvorenú pracovnú skupinu pre znižovanie vesmírnych hrozieb prostredníctvom noriem, pravidiel a zásad zodpovedného správania³⁹ ako pragmatický krok, ktorý pomáha budovať spoločné chápanie toho, čo možno považovať za zodpovedné a nezodpovedné správanie.

Hlavnou výzvou pre EÚ a jej členské štáty, ako aj pre podobne zmýšľajúcich partnerov je presvedčiť drvivú väčšinu členských krajín OSN o význame normatívneho prístupu. EÚ a jej členské štáty sa budú usilovať o rozšírenie medzinárodnej podpory pre svoju pozíciu v otázke vesmíru.

ESVČ spustila iniciatívu verejnej diplomacie „zdola nahor“ zameranú na budovanie podpory bezpečnosti, ochrany a udržateľnosti vo vesmíre (3SOS), ktorá propaguje udržateľný prístup k vesmíru podporovaním predchádzania kolíziám, znižovaním tvorby dlhodobého orbitálneho odpadu a presadzovaním opatrení v oblasti transparentnosti a budovania dôvery. Prispieje sa tým k znižovaniu počtu nehôd, prípadov nesprávneho chápania a nedôvery.

5.3. Partnerstvo s USA v oblasti vesmírnej bezpečnosti a obrany

V Strategickom kompase sa pripomína, že partnerstvo EÚ s USA má strategický význam pre vzájomne prospešné prehlbovanie spolupráce medzi EÚ a USA v oblasti bezpečnosti a obrany. USA majú v tejto oblasti s EÚ a niektorými jej členskými štátmi privilegovaný vzťah.

Od roku 2009 vedú USA a EÚ dialóg o vesmírnej bezpečnosti založený na úzkej spolupráci nad rámec civilných oblastí. Vďaka týmto diskusiám sa napríklad v súvislosti s ich príslušnými globálnymi navigačnými satelitnými systémami podarilo prejsť od vnímanej konkurencie k čoraz väčšej komplementárnosti, interoperabilite a redundancii.

Podobný prístup možno predpokladať v prípade získavania informácií o situácii vo vesmíre a v ďalších oblastiach, v ktorých by EÚ mohla prejsť zo závislosti od amerických kozmických služieb na partnerstvo založené na vzájomnom záujme.

5.4. Dialóg s tretími krajinami o vesmírnej bezpečnosti

Transparentná a otvorená komunikácia medzi rôznymi aktérmi vo vesmíre (vrátane civilných a vojenských aktérov) má zásadný význam pre predchádzanie konfliktom a prispieva k budovaniu dôvery.

Rastie počet tretích krajín, ktoré preskúmali alebo preskúmajú svoje obranné organizácie a doktríny s cieľom uznať význam vesmíru pre bezpečnosť a obranu. Viacero tretích krajín vrátane spojencov, ale aj strategických konkurentov vypracovalo stratégie

³⁸ EÚ poskytla niekoľko spoločných príspevkov a viacero jej členských štátov predložilo pracovné dokumenty na vnútroštátnej alebo medziregionálnej úrovni.

³⁹ Schválenú rezolúciou VZ OSN č. 76/231.

v oblasti vesmírnej bezpečnosti a obrany s cieľom rozvíjať domáce spôsobilosti a zahraničné partnerstvá s podobne zmýšľajúcimi krajinami.

EÚ sa vo svojich politických diskusiách s tretími krajinami čoraz viac zaoberá vesmírnou bezpečnosťou a obranou. ESVČ a príslušné útvary Komisie nadviažu medziútvarový dialóg medzi EÚ a príslušnými orgánmi iných tretích krajín, ako je Kanada a Nórsko, podobne ako to už urobili v prípade USA a Japonska.

Tieto dialógy o vesmírnej bezpečnosti sú príležitosťou spolupracovať s partnermi a so spojencami, diskutovať o ich stratégiách v oblasti vesmíru a bezpečnosti, vytvárať partnerstvá na výmenu informácií, vymieňať si najlepšie postupy na zvyšovanie odolnosti vesmírnej infraštruktúry, stanoviť normy a štandardy, určiť oblasti možnej spolupráce a koordinovať činnosť na viacstranných fórach.

Dialógy o vesmíre a bezpečnosti takisto môžu byť kľúčom k podpore pozícií a prístupov EÚ na viacstranných fórach. Môžu predstavovať diplomatický kanál, ktorý EÚ môže aktivovať, aby zmiernila napätie alebo vyslala varovania s cieľom odradiť od ďalších krokov, najmä pri konfrontácii s nezodpovedným správaním v kozmickej doméne.

5.5. Partnerstvo s NATO v oblasti vesmírnej bezpečnosti a obrany

V Strategickom kompase sa stanovujú jasné ciele v záujme strategického partnerstva EÚ a NATO – politický dialóg a praktická spolupráca naprieč všetkými dohodnutými oblasťami interakcie vrátane nových oblastí činnosti, ako je vesmír.

V treťom spoločnom vyhlásení o spolupráci medzi EÚ a NATO z 10. januára 2023 vedúci predstavitelia inštitúcií EÚ a NATO potvrdili svoj záväzok rozšíriť a prehĺbiť vzájomnú spoluprácu v oblasti vesmíru na základe dohodnutých zásad, ktoré sú základom ich strategického partnerstva.

Spolupráca medzi EÚ a NATO sa naďalej opiera o vzájomnú otvorenosť a transparentnosť, reciprocitu a inkluzívnosť, a to pri plnom rešpektovaní rozhodovacej autonómie a postupov oboch organizácií a bez toho, aby tým bol dotknutý osobitný charakter bezpečnostnej a obrannej politiky ktoréhokoľvek členského štátu.

Obe organizácie pozorujú, ako sa úloha vesmíru vyvíja zo spôsobilosti podporujúcej vojenské a civilné operácie na strategickú doménu. Reakcie EÚ a NATO na vesmírne incidenty a hrozby sa budú navzájom dopĺňať a posilňovať.

Obe organizácie spoločne preskúmajú nové oblasti spolupráce v kozmickej doméne prostredníctvom pravidelných výmen vrátane medziútvarových rozhovorov, krížových brífingov a vzájomných pozvaní na podujatia. Paralelné a koordinované cvičenia organizované útvarmi EÚ a NATO by mohli zahŕňať aj zložku kozmickej domény.

Ďalší postup

- EÚ bude podporovať mnohostranné úsilie o zníženie vesmírnych hrozieb prostredníctvom noriem, pravidiel a zásad zodpovedného správania, a to aj prostredníctvom práce otvorenej pracovnej skupiny zriadenej Valným zhromaždením OSN.
- Vysoký predstaviteľ spolu s Komisiou zintenzívnia kampaň verejnej diplomacie 3SOS na podporu bezpečnosti, ochrany a udržateľnosti vo vesmíre.

- Vysoký predstaviteľ a Komisia prehĺbia spoluprácu v oblasti vesmírnej bezpečnosti s USA.
- Vysoký predstaviteľ a Komisia budú v prípade potreby rozvíjať dialógy o vesmírnej bezpečnosti s podobne zmýšľajúcimi partnermi a spojencami. V úzkej spolupráci s členskými štátmi zvažia dialóg s odlišne zmýšľajúcimi krajinami.
- Vysoký predstaviteľ a Komisia budú rozvíjať spoluprácu s NATO v oblasti vesmírnej bezpečnosti.

6. ZÁVER

Kozmické systémy a služby v EÚ prispievajú k strategickej autonómii EÚ a jej členských štátov. Ide o kľúčové aktíva, ktoré prispievajú k formovaniu budúcej konkurencieschopnosti, prosperity a bezpečnosti EÚ pre budúce generácie.

Stratégia v oblasti kozmického priestoru pre bezpečnosť a obranu vyjadruje záväzok EÚ chrániť svoje bezpečnostné záujmy a zároveň zabráňovať pretekom v zbrojení vo vesmíre a urýchliť synergie medzi vesmírnym, bezpečnostným sektorom a sektorom obrany.

EÚ je odhodlaná posilniť odolnosť hodnotových reťazcov, ktoré sú základom vesmírneho ekosystému, a podporovať inovácie a konkurencieschopnosť vesmírneho priemyslu EÚ. Komisia a vysoký predstaviteľ budú každoročne podávať Rade správu o dosiahnutom pokroku a možných ďalších opatreniach.